

1. Het wordt nu héél spannend...

In dit hoofdstuk wordt het héél spannend. Twintig jaar geleden is Jakob weggevlucht voor zijn broer Ezau. Hij had Ezau bedrogen en hem beroofd van de zegen van de oudste, de eerstgeborene. De oudste zoon keer in het Midden-Oosten vroeger een dubbel erfdeel. Hij moest dan ook wel zorgen voor de familie. Bovendien – dat was in feite nog belangrijker – had God een speciale zegen gegeven aan Abraham, de roeping om stamvader te zijn van Gods uitverkoren volk. Die zegen was overgegaan op Izak, en die zou vervolgens overgaan op Jakob óf Ezau.

Verzoening van Jakob en Esau, Jan Luyken (1703-1762), Rijksmuseum

Jakob en Ezau waren tweelingbroers, maar Ezau was het eerst geboren. De zegen van de eerstgeborene kwam hem toe. Maar God had het anders bepaald, Hij had gezegd dat Jakob de zegen van de eerstgeborene zou krijgen. Alleen, wat deed Jakob? Hij liet niet God Zijn werk doen, maar op een heel minne manier wist hij de zegen van zijn broer te stelen. Ezau was woedend en wilde Jakob doden. Zodoende was Jakob weggevlucht.

Maar nu, twintig jaar later, komt hij terug. En bij de beek Jabbok heeft hij gevochten met een onbekende. En hoe bizar het ook klinkt... die onbekende bleek God te zijn. God ging de confrontatie met Jakob aan, om de dingen uit zijn verleden recht te zetten. En dat gebeurde ook. Jakob kwam tot de erkenning: 'Ik laat U niet gaan, tenzij U mij zegent. Ik red het niet zelf, ik kan niet zonder Uw zegen, Here God!'

In dat gevecht met God houdt Jakob stand. En God geeft hem een nieuwe naam: 'Israël, strijder met God.'

'Want', zegt God, 'je hebt gestreden met God en mensen, en je hebt overwonnen.'

Jakob noemt de plaats waar dit gebeurt Pniël, dat betekent: 'Gezicht van God', want hij zegt: 'Ik heb God gezien van aangezicht tot aangezicht en mijn leven is gered.'

Jakob is nu in het reine met God, maar hoe zit het met Ezau? Boodschappers hebben ontdekt dat Ezau onderweg is, met een leger van vierhonderd man. Jakob wordt doodsbang. Hij verdeelt zijn knechten en zijn vee in twee groepen, want ja, als dan de éne groep wordt aangevallen, kan de andere groep nog vluchten. Hij smeekt God om hulp en geschenk vooruit, om Ezau gunstig te stemmen, allerlei soorten vee in verschillende groepen: tweehonderd geiten en twintig bokken, tweehonderd oien (vrouwtjesschapen) en twintig rammen, dertig zogende kamelen met hun veulens, veertig koeien en tien stieren, twintig ezinnen

en tien ezels. Hij hoopt dat elke kudde Ezau en klein beetje minder boos zal maken.

En dan, als Ezau er inderdaad aankomt, gaat Jakob voor zijn vrouwen en kinderen uit en maakt zeven keer een héél diepe buiging voor zijn broer. En de spanning stijgt! Wat zal Ezau doen, met die vierhonderd mannen bij zich? Als hij wil, kan hij een bloedbad aanrichten. Jakob staat machteloos.

2. De verrassing: in Ezau ziet Jakob Gods gezicht

Maar dan komt de verrassing. Onvoorstelbaar wat er gebeurt! Als dát geen wonder van God is, de God met wie Jakob nu in het reine gekomen is. Vers 4: 'Maar Ezau snelde hem tegemoet, omarmde hem, viel hem om de hals en kuste hem; en zij huilden.'

Dit is zo'n ontroerend zinnetje... En als je de Bijbel wat beter kent, dan is de kans groot dat dit zinnetje je doet denken aan een ander Bijbelverhaal. 'Hij snelde hem tegemoet, omarmde hem, viel hem om de hals en kuste hem; en zij huilden.' Dit doet heel sterk denken aan de gelijkenis van de verloren zoon. De zoon die zijn vader op het hart getrapt heeft en weggelopen is, en die later vol schuldbesef weer terugkomt. Ook daar staat, in Lukas 15: 20, een soortgelijke zin: 'De vader snelde hem tegemoet, viel hem om de hals en kuste hem.' In dat verhaal van Jezus staat de vader symbool voor God. En het mooie is: ook Jakob

herkent in deze liefde van Ezau iets van God. Ezau zegt: 'Joh, al die dieren die je vooruit hebt gestuurd, die hoef ik echt niet.' Maar dan zegt Jakob in vers 10: Jakob zei daarop: 'Nee toch, als ik toch genade in uw ogen gevonden heb, neem het geschenk uit mijn hand dan aan, want ik heb uw aangezicht gezien alsof ik het aangezicht van God zag, en u bent mij goedgezind geweest.' In het gezicht van Ezau ziet Jakob het gezicht van God. Jakob heeft met God Zelf gevochten en God gezien, bij Pniël, 'Gezicht van God'. En hij is amper verder gereisd of hij ziet God opnieuw, maar nu herkent hij Gods gezicht in zijn broer, Ezau. Gods gezicht: Jakob kan het zien!

Voor ons als lezers van de Bijbel is dat wel heel verrassend. Want Ezau is tot hiertoe getekend als een ruwe bonk, ongevoelig voor vleierij, een macho man die graag jaagt en valt voor heidense vrouwen. Maar juist hij laat hier iets van God zien.

Er is iets met Ezau gebeurd, en ook Jakob is veranderd. Want wat doet Jakob? Het hele conflict was ontstaan door de zegen, die Jakob gestolen had. En nu, hier, deelt Jakob die zegen met Ezau. Zo staat het letterlijk in het Hebreeuwse origineel. Jakob zegt in vers 10: 'Aanvaard toch mijn geschenk, dat u gebracht is, (letterlijk: Aanvaard toch mijn zegen) omdat God mij dit in Zijn

genade geschonken heeft, en omdat ik alles heb. Hij drong zo aan dat hij het aanvaardde.'

Dit is wel echt heel wonderlijk wat er hier gebeurt. Een bijzondere verzoening. Een hoogtepunt in het leven van Jakob, echt een pareltje. Maar Jakob blijft wel op zijn hoede. Ezau noemt hem in vers 9 'mijn broer': 'Ik heb veel, mijn broer.' Maar Jakob blijft hem steeds 'mijn heer' noemen. En als Ezau hem wil begeleiden op zijn weg, slaat Jakob dat af, vriendelijk en heel hoffelijk, maar beslist. De verzoening is beslist een wonder. Maar het is toch goed om dan ook weer uit elkaar te gaan. In vrede uit elkaar. Ieder z'n eigen weg.

Jakob is intens dankbaar en heel verwonderd. Dat blijkt wel uit dat altaar dat hij bouwt, en de naam die hij daaraan geeft: 'De God van Israël, die is God'. De God met wie hij gestreden heeft, de God die hem de naam Israël gegeven heeft, die heeft hem gered uit de hand van Ezau. God heeft het allemaal ten goede gekeerd.

3. Wat een hoopvol bijbelgedeelte!

Weet je, ik vind dit zo'n hoopvol bijbelgedeelte. Juist nu het in de wereld zó uitzichtloos lijkt, juist nu alles lijkt te draaien om wraak, juist nu de polarisatie om zich heen grijpt, lezen we hier, in dit gedeelte, dat niet altijd de wraakzucht wint, en de haat. Het is hier de broederliefde die sterker is dan de wraakzucht.

Ik voel me erg verbonden met Israël als volk van Gods verbond, ik heb vrienden in Israël, ik heb twee achterneven die dienen in het Israëlische leger. Juist daarom houd ik mijn hart vast voor wat er nu verder gaat gebeuren, voor al die jongens en meiden die Gaza moeten gaan binnentrekken, levensgevaarlijk. En Israël voert niet voor niets oorlog, het land móet zich verdedigen om niet van de kaart geveegd te worden.

En tegelijkertijd bloedt je hart als je al die mensen in Gaza ziet, die hun doden aan het begraven zijn. Als je de restanten ziet van het ziekenhuis dat werd getroffen en waar zoveel mensen om het leven kwamen. Als je kinderen ziet, die gewond en bebloed onder het puin vandaan worden gehaald.

Het kan me wanhopig maken, en dan is dit nog maar één conflict. We hebben ook Oekraïne nog, en Jemen, en Ethiopië, en Soedan, en Congo, noem maar op...

Maar dit hoofdstuk geeft hoop. Middenin de zwarte nacht van deze wereld laat God het licht van Zijn gezicht zien. Hij laat Zijn aangezicht over ons lichten. En wat betekent dat dan, concreet voor onze realiteit? Voor de oorlogen die gaande zijn? Dat weet ik niet. Maar ik weet wél dat we een machtige God hebben, die verrassend kan werken. Wie had dat nou ooit gedacht, dat Ezau het gezicht van God zou weerspiegelen?!

4. God liet Zijn gezicht zien in Jezus

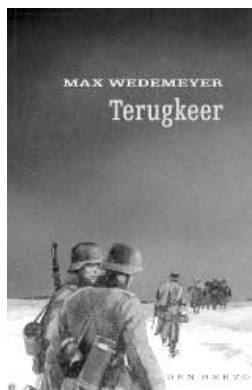
En dit is niet de enige keer dat God Zijn gezicht laat zien. Toen de tijd vervuld was, liet Hij aan de héle wereld Zijn gezicht zien op een ongekende en onvoorstelbare manier, door Zélf mens te worden. Johannes schrijft – we hoorden dat aan het begin van de dienst: 'Het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond (en wij hebben Zijn heerlijkheid gezien, een heerlijkheid als van de Eniggeborene van de Vader), vol van genade en waarheid.'

'Het Woord (dat betekent: alles wat God wilde zeggen) is vlees geworden (mens geworden, het heeft een gezicht gekregen.)' We zongen daar net van: 'Licht van de wereld, U scheen in mijn duisternis, nu mag ik zien wie U bent.' In Jezus heeft God Zijn gezicht laten zien, en door Hem is voorgoed de wereld veranderd. Op een dag komt Hij terug, om Zijn oordeel uit te spreken over levenden en doden. En dankzij Hem is er eeuwig leven, en daardoor hoop, hoop ook voor ons, hoop in het hier en nu, hoop op en goede toekomst.

5. God laat nog altijd Zijn gezicht zien – ook via jou?

Gods gezicht: je kunt het zien! Dat is wat de geschiedenis van Jakob ons leert. Jakob heeft Gods gezicht gezien toen hij vocht met die onbekende Man. Maar hij heeft ook Gods gezicht gezien in Ezau, die hem eerst wilde vermoorden, en die hem uiteindelijk huilend in zijn armen sloot. Wonderen bestaan, houd dat vast. Ik heb hier een ontroerend mooi boekje, het heet *Terugkeer* en is geschreven door een Duitser, Max Wedemeyer. Hij was predikant in Duitsland en moest tijdens de Tweede Wereldoorlog het leger

in. Wedemeyer werd naar het oostfront gestuurd, naar Rusland. In dit boek vertelt hij over de gruwelijke aftocht waar hij onderdeel van werd. De Duitse soldaten stierven bij bosjes, onderkoeld in de

sneeuw, teruggedreven door de Russen. En natuurlijk, voor die nederlaag van Duitsland mogen we God op onze blote knieën danken, en dat heeft ook Wedemeyer zelf gedaan. Maar wat een menselijk leed is daar geweest... Hij beschrijft hoe hij met een paar andere militairen op een bepaald moment totaal uitgeput is. Het groepje weet nog net een huis te bereiken, ergens net buiten een dorp. Ze vallen min of meer letterlijk met de deur in huis en Wedemeyer valt bijna meteen in slaap. Als hij weer wakker wordt, weet hij niet wat hij meemaakt. Daar in dat

huis hangt een heerlijke geur. Op de tafel staan twee dampende schalen met heerlijk warm eten: één schaal met aardappels, en één met gierstepap. Een oudere vrouw wenkt ze: ze mogen aan tafel komen zitten en gaan eten.

De Duitse militairen begrijpen er niets van. Eén van hen zegt: 'Dat ouwe wijfie had ons op het rijtje af met een kolenschop dood kunnen slaan, als ze er een had gehad.'

'Als ze het had gewild', zegt een ander. 'Ze had ons dood kunnen slaan, kunnen wurgen, in de sneeuw kunnen slepen en ons eronder kunnen stoppen, in de kelder kunnen gooien... In plaats daarvan kookt ze haar laatste aardappels, geeft ze ons deze heerlijke gierstepap en heeft ze ons op stro gelegd – nou, zeg me eens, waarom? Waarom heeft ze dat gedaan?'

Ze praten er een poosje over en dan besluiten ze om het aan de vrouw te vragen. Het lukt in een soort steenkolen-Russisch om duidelijk te maken wat ze willen weten. En dan schrijft Wedemeyer dit: 'De vrouw die mij wakker had gemaakt, haalde een foto van de wand in de hoek, onder de plaats waar het heiligenbeeld stond, en beduidde dat die sterke boerenjongen in zijn Russische schuttersuniform haar zoon was. Ze nam aan dat hij in Duitse gevangenschap was. Misschien was er bij ons thuis ook een moeder goed voor hém. Daar bad ze iedere dag om tot onze genadige Heere en Heiland. En daarbij wees ze naar een kleurige plaat van de Goede Herder in het hoekje waar de icoon stond. Vandaar die aardappels en die gierst, dat stro en die barmhartigheid. De manier waarop ze haar gedachtengang duidelijk maakte, was aangrijpend.'

Midden in de hel van de oorlog laat God Zijn gezicht zien door een oudere vrouw. En een paar niets ontziende Duitse militairen raken diep onder de indruk.

Misschien heb je het zelf weleens meegemaakt, dat er zomaar, onverwacht, een golf warme barmhartigheid over je heen kwam. Misschien heb je het ooit zelf gezien: Gods gezicht. Verrassend en indrukwekkend. En vergeet niet dat het ook omgekeerd kan: dat God Zijn gezicht aan iemand anders laat zien – via jou! Hier, in dat verhaal van Max Wedemeyer, gaat het om heel grote dingen. Zaken van leven en dood. Dingen die wel echt gebeuren, en die ook nu kunnen gebeuren, in Gaza, in Oekraïne.

Maar het zit soms ook in de kleine dingen. Dat je op een drukke weg bewust iemand voorrang geeft, al heeft die ander er niet echt recht op. Dat je met je fiets stopt voor een zebrapad als iemand over wil steken. Dat doet bijna niemand: stoppen met de fiets voor een zebrapad. Of dat je (en nu wordt het moeilijker) echte aandacht geeft, ook aan iemand die door anderen vooral lastig gevonden wordt. Aandacht en tijd, en misschien ook concrete inzet. Of dat je deelt van de zegen die je hebt ontvangen, niet zomaar een beetje, maar ruimhartig. Of dat je in een conflict een stap zet naar de ander toe, niet zomaar een stapje, maar een stap.

In een wereld vol polarisatie, vol haat en bitterheid, gebeuren er toch wonderen. Gods gezicht: je kunt het zien! Mensen die Jezus volgen en die op Hem gaan lijken, steeds meer. Als je erop let, kun je het gezicht van God zomaar zien in het gelaat van de ander. En misschien zie je het op een dag ook... in de spiegel. Amen.